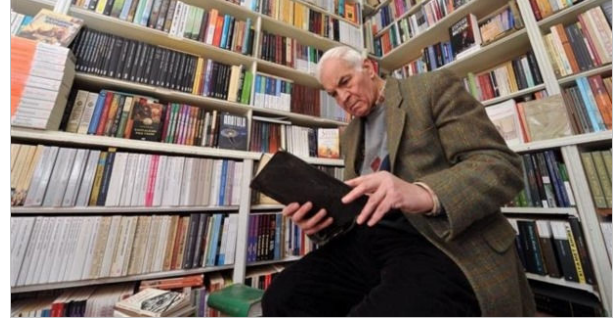

Alevi dergâhında bir Mevlevi

1900'de Osmanlı İstanbul'unda doğmuş ve uzun ömrüne Yunus Emre Divanı, Fuzuli Divanı, Nedim Divanı, Hayyam Rubailer ve Hacı Bektaş Menakıbı gibi onlarca eser sığdıran Abdülbaki Gölpınarlı, yine aynı şehirde ama bu kez Cumhuriyet İstanbul'unda 1982 senesinde hayata veda etmiş bir tasavvuf araştırmacısı. 1945

yılında yazdığı Divan Edebiyatı Beyanıyladır kitabıyla birçoklarının şiddetini üzerine çekmiş olan Gölpınarlı üzerine, ölümünden otuz iki sene sonra Kadıköy'de bir sahaf dükkânı bulunan oğlu Yüksel Gölpınarlı'yla uzun bir sohbet gerçekleştirdik. İşte oğlunun ağzından son Mevlevilerden Abdülbaki Gölpınarlı'nın portresi.

Gölpınarlı Hoca'nın bir günüyle başlayalım. Hoca'nın bir günü nasıl geçirdi?

Rahmetli babam, her gün saat 05.30 gibi, yani sabah namazına kalkar, namazdan sonra kahvaltısını eder ama kahvaltıda asla çay içmezdi. Kahvaltıdan sonra çay ve sigara faslı başlar. Çayın yerini ayrı tutardı Hoca. Kahvaltı faslından sonra eğer o günü evde geçirecekse öğlene kadar çalışır, öğlen arasında yemeğini yer ve bir saat öğlen uykusuna yatar. Bir saat sonra kalkar ve gece 12.00'ye kadar tekrar çalışırdı. Gece on ikiye kadar sadece namaz ve akşam yemeği için ara verirdi. Hemen her günü böyle geçirdi.

Dışarı çıktığı zaman bir günü nasıl geçiyordu?

Evde bulunduğu zaman böyleydi. Evde yoksa Üniversite kütüphanesine gider veya Süleymaniye'ye gider gününü orada geçirir, çalışmalarını yapar sonra eve gelirdi. Eve geldikten sonra da yine gece on ikiye kadar çalışırdı.

Sürekli okuyan ve çalışan bir baba olarak kaldı zihninizde o zaman?

Elbette. Geride bıraktığı eserleri düşündüğümüzde böyle gayretli bir çalışma ortaya koymasa o eserler meydana gelir miydi? Hatta ve hatta şöyle olurdu; Bir konu hakkında Konya'ya telefon eder bir şey sorar, bir bilgi mesela... Tatmin olmazsa eğer atlar Konya'ya gider, merak ettiği o eseri bizzat kendisi görür ve incelerdi. Bu derece işine ciddiyetle yaklaşırdı. Çünkü ciddi eser ciddiyetle ortaya çıkar.

İlk gençlik döneminizde sizinle, çocuklarıyla ilişkisi nasıldı?

Şöyle ifade etmek gerekir, benimle olan ilişkisi tabidir ki bir yerde duran, mesafeli bir ilişki idi. Bu tabii bir şey elbette. Ben de evladıma karşı mesafeliyimdir. Mesafeli dediğim şey şu; ciddiyet! Benim oğluma karşı, yani torununa karşı öyle değildi ama. Ben de torunuma karşı öyle değilim.

Zaten çağdaşı olan o 'eski' insanların çoğunda böyle bir ciddiyet vardı...

Tabi o da var. Ama rahmetli babam daha insancıldı. Yani çok neşeli bir insandı. Espritüel. Fıkracı ve hazırcevaptı. Sohbeti, konuşması o açıdan çok keyif verici bir sohbet olurdu. Ki misafirlerini ağırladığı her pazar biri gidip diğeri gelen gruplar bu sebeple de buraya sık gelirlerdi. Rahmetli babamın bir özelliği de seninle konuşurken bile yazmaya devam edebilmesiydi. Bir taraftan konuşur bir taraftan yazabilirdi.

ÜST DÜZEY BİR MÜZİK BİLGİSİ VARDI

Hoca'ya dair çok bilinmeyen başlıklardan birisi de müzik...

Ömer Ferit Kam Bey'in oğlu Ruşen Kam'ın bitirme tezini babam yazmıştı. Babamın musiki bilgisi vardı ama iddiası yoktu. Hususi sohbetlerimizde, ortamlarımızda ilahi de okur, terennüm de yapardı. Ama hiçbir zaman 'bilirim' dememiştir. Mesela Rumeli ağzıyla Anadolu ağzını ayırır, o incelmeleri değişiklikleri anlar, söylerdi de... Ama zaten şeyhi Hüseyin Fahrettin Efendi olan biri müziği bilmesin mi?

Kullandığı bir enstrüman var mı?

Hayır, enstrüman yoktu ama çok iyi ritim bilirdi. Kafiyeleleri de ritimle öğretirdi. En çok da dinlediği, söylediği, hoşlandığı eser 'Demedim mi demedim mi / Gönül sana söylemedim mi' diye başlar ya, odur.

HALİL İNALCIK'IN HOCASI

Hoca'nın hocaları ve öğrencileri meselesine de gelelim. Mesela bugün tarihçiliğin kutbu olarak bilinen Halil İnalıcık, Gölpınarlı'nın öğrencilerinden...

Evet, Balıkesir Lisesi'nden talebesi... Prof. Dr. Ali Alparslan Hoca, Nihat Çetin Bey gibi isimler... Ama tabi şimdi hatırıma gelmeyen, bilinmeyen binlerce talebesi vardı. Rahmetli babamın sınıfı dolar taşarmış. Haydarpaşa Lisesi'ndeysen öbür hocalar şikâyetçi olmuşlar babamdan. Müdür çağırıp, 'Baki Bey senden şikâyetçi hocalar' demiş. 'Diğer sınıfların öğrencileri derslerinden kaçıp senin dersine giriyormuş' demiş mesela. Hakikaten zevkli anlatırdı derler dersleri...

Hoca'nın hocaları, arkadaşlarını konuşalım mı biraz? Büyük bir kültür ortamı bu...

Sitayişle bahsettiği, sürekli hatırladığı hocası ise Ömer Ferit Kam. En büyük hocası o. Hatta derdi ki her vesileyle 'Keşke Hocam yaşasaydı da ben yine asistanı olsaydım.' Yine hocalarından biri de Köprülü malum. Süheyl Hoca (Ünver) sınıf arkadaşı, Orhan Şaik Bey (Gökyay) yakın arkadaşı...

Hocanın kütüphanesinden söz edelim biraz...

Evdeki kitaplar ve yazma eserler, vasiyeti üzerine vefatından sonra fakir tarafından Konya Mevlana Müzesi'ne gönderildi. Vefatından on gün sonra aradım, müzenin müdür vekili gelip aldılar eserleri. Hem eserler hem de levhalar... Şimdi basma eserleri İl Halk Kütüphanesi'ne götürdüler diye duydum ben, telefon ettim, dediler ki orada daha fazla yararlı olacak. Yazma eserler ise müzede duruyor. 228 adet yazma eser ve 87 hat levhası. Şimdi müzede CD'ye alınmış hepsi, yararlanmak isteyenlere veriliyor.

Yakın zamanlarda Mahmut Erol Kılıç'ın yazdığı bir yazı vardı. O yazıda Gölpınarlı ile ilgili bazı iddialar vardı, intisaplı olmadığı gibi, tasavvuf bilgisiyle ilgili şeyler...

Rahmetli babamın hilafeti vardı. Postnişin idi kendisi, onun için sikkesi patlıcan moru idi. Aslında çok da bir şey demek istemem. Bazı şahıslar, kulaktan dolma bilgilerle hareket ediyorlar, öyle olmasını arzuladıkları şeyleri ifade ediyorlar. Rahmetli babamla ilgili öğrenmek istedikleri bir şey varsa gelsinler sorsunlar, kendilerine anlatalım biz de...

YEMEK KONUSUNDA DA MAHİRDİ

Abdülbaki Gölpınarlı'nın hususi hayatı pek bilinmiyor. Çay tiryakiliği bahsini açmanızı isteyeceğim...

Evet, bizde bilhassa Pazar günleri, sabah başlayıp akşama kadar devamlı kaynayan bir semaver olurdu. Çay sürekli hazır bulunurdu. Ben mesela gelen misafirlerle beraber, her misafirle içmek için bir gün boyunca aşağı yukarı kırk bardak çay içerdim. Tabi o bardaklar bugünkü gibi değil, biraz daha küçük olurdu. Ve rahmetli babam da biz de çayı kıtlama içerdik. Bu aileden gelen bir şey tabi... Babam için çayın yeri ayrıdır, şevkini oradan alıyor desek yeridir.

Peki, benzer şekilde hususen sevdiği bir yemek var mıydı?

Evet, rahmetli babam çok iyi yemek yapardı. Harika yemekler yapardı. Mesela İran pirinciyle yapılan çilav diye bir yemek vardır, harikulade yapardı onu. Gelen misafirler biraz da çilav yemeğe gelirlerdi.

Normal bildiğimiz pilav gibi değil mi?

Normal bildiğimiz pilav gibi değil ama evet pilav gibi bir yemek. Farklı pirinçler vardı mesela aklıma kalan sadri pirinci vardı, amberbu pirinci, dümsiyah pirinci vardı, aklımda kalanlar bunlar. Tabi bunun yapılışı da farklıdır. Haşlama ile yapılır bu. Ayrı bir olaydır ama rahmetli babam, yemek konusunda fevkalade mahirdi. Enginar mesela, muazzam enginar yemeği yapardı.

Yemek üzerine konuşma fırsatınız oldu mu peki hiç?

Babam, meraklıydı. Her şeye, gördüğü ve bilmediği her konuya karşı meraklıydı. Yemek meselesi de öyle. Zaten o merak duygusu, o büyük çalışmaları yapmasına imkân sağlamıştı.

ŞİMDİ YAZSAM O KADAR SERT YAZMAZDIM

Divan Edebiyatı Beyanındadır kitabını yazdıktan sonra pişman olduğu söylendi. Bu doğru mu?

Divan Edebiyatı Beyanındadır kitabı için kendisi 'O kitabı şimdi yazsaydım eğer bu kadar sert yazmazdım, lüzumsuz sertlik gösterdim orada' demiştir. İnsan ömrü devir devirdir, evrelerden geçer her insan. İnsan son haliyledir. Bu tabi o günkü halet-i ruhiyesi ile ilgili...

Bağlamını söyledi mi peki size?

O kitabın yazılış tarihi, rahmetli babamın en fırtınalı günleridir. 1945 seneleri... 44 ile 49 arasında en zorlu günleridir. Zaten 49'da istifa etti. Her ne kadar bazı şahıslar 'atıldı' diyorlarsa da doğru değildir bu, üniversiteden kendisi istifa etmiştir.

Hoca'nın Tek Parti devresinde 10 aylık bir hapis hayatı da var. 1945'de...

Talebelerinden biri, Safa Yurdanur gelip, 'Hocam bir dernek kuruyoruz, şu derneğin tüzüğüne bakar mısınız?' diyor. İlerici Gençler Birliği adında komünist bir dernek bu. Babam da 'peki bakarım diyor, alıp tüzüğü çantasına koyuyor.' Babama tüzüğü veren adam daha sonra yakalanıyor, yakalanınca sorguda 'kimlere verdin tüzüğü' diye soruyorlar, o da babamın adını veriyor tabi. Gelip babamı tutuyorlar bu sefer. 10 ay içeride tutuklu kalıyor, ilk çıktığı mahkemede de beraat ediyor.

Gölpınarlı'nın Aleviliği de bildiğini biliyoruz, sanıyorum bir dönem epey yakın bulunmuş...

1919'da, 19 yaşında, rahmetli dedemin vefatından sonra Çorum Alaca'sına gidiyor öğretmen olarak. Orada Hüseyin Dede Dergahı'na iniyor. Alevi dergâhı. O kendisi derdi ki, 'benim Alevilik hakkında yazdıklarım yaşayarak yazdıklarımıdır.' Orada her şeyi görüyor, cem'e de katılıyor, onlarla da birlikte bulunuyor. Ama 'gizli gizli namaz da kılardım' derdi gülerek.

BEKTAŞI TEKESİNE EYVALLAH

Hoca'nın sohbetlerinde sıklıkla geçen, sürekli andığı kimler vardı?

Şeyhinden sıklıkla bahsederdi. Hüseyin Fahreddin Efendi'den... Çünkü Hüseyin Fahreddin Efendi, hem garp dillerini hem şark dillerini iyi bilen, hem garp hem de şark musikisine bihakkın vakıf bir insandı. Tabi bizim için de ayrıca önemlidir, intisaplı olması hasebiyle...

Gölpınarlı Hoca'nın Bektâşi tekkesine girişi de var, kısa sürmüş...

Evet, bir dönem gidip Bektâşi tekkesinde bulunmuş. Ama daha çok meraktan... Sonra külahını çıkarmış 'eyvallah, içindedir' diyerek çıkmış. Gerekçesini sen sormadan ben söyleyeyim, kalbine girmemiş, kalbinde yer etmemiş Bektâşilik. O lezzeti bulamamış.

Peki, Hoca'nın Mevlevi tekkesindeki yeri neresi?

Hilafet. Halife diye bir makam vardır, posta oturulur. Sikke vardır, destarın rengi de patlıcan moru olur. Hilafet de Mehmet Dede'den rahmetli babama geçti.

Kaynak:<http://yenisafak.com.tr/pazar-haber/alevi-derg%C3%A2hinda-bir-mevlevi-16.2.2014%20-618851>